

Міністерство охорони здоров'я України
Івано-Франківський національний медичний університет
МОЗ України

С. С. Сніжко, І. М. Шевчук

ТОРАКАЛЬНА ТРАВМА

Навчальний посібник

2026

УДК 616–001+616.24+616.12
С53

Рекомендовано до друку рішенням ученої ради Івано-Франківського національного медичного університету, як навчальний посібник (протокол № 13 від 28.10.2025 року).

Рецензенти:

Криворучко Ігор Андрійович — лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений діяч науки і техніки України, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри хірургії № 2 Харківського національного медичного університету.

Саволук Сергій Іванович — доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри хірургії та судинної хірургії Національного університету охорони здоров'я України ім. П. Л. Шупика.

Сніжко С. С., Шевчук І. М.

С53 **Торакальна травма** : навчальний посібник / Сніжко С. С., Шевчук І. М. — Видавництво «Нова Книга», 2026. — 200 с. : іл.
ISBN 978-966-382-996-8

Навчальний посібник присвячений проблемам діагностики, диференційної діагностики, вибору хірургічної тактики та методів оперативного лікування у пацієнтів з ушкодженнями органів грудної клітки.

За останні десятиріччя хірургічне лікування травматичних ушкоджень органів грудної клітки досягло значного прогресу. Застосування сучасних променевих і ендоскопічних методів діагностики, таких як фібробронхоскопія, спіральна комп'ютерна томографія та ін., дозволяє з високою вірогідністю підтвердити клінічний діагноз. Хірургічна тактика лікування травматичних пошкоджень передбачає пріоритетне застосування малоінвазивних хірургічних втручань на органах грудної клітки і середостіння.

Автори ставили собі за мету в стислому вигляді викласти основні дані з вузлових питань травми органів грудної клітки, які входять до модуля 2, змістовного модуля 1: «грудна, серцева, ендокринна хірургія, основи трансплантації легень та серця». Наведені у посібнику численні ілюстрації, методики маніпуляцій та схеми операцій полегшують засвоєння теоретичного матеріалу читачами.

Зміст навчального посібника відповідає Галузевому стандарту вищої освіти, другий (магістерський) рівень, галузь знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 222 «Медицина».

Навчальний посібник рекомендований для студентів V–VI курсів вищих медичних навчальних закладів III–IV рівня акредитації, лікарів-інтернів, слухачів курсів тематичного удосконалення та лікарів загальної практики — сімейної медицини.

УДК: 616–001+616.24+616.12

ISBN 978-966-382-996-8

© Автори, текст 2026

© Нова Книга, оформл., обкл., 2026

ЗМІСТ

Список скорочень	7
Вступ	8
1. Класифікація травм органів грудної клітки	9
2. Переломи ребер	11
2.1. Класифікація переломів ребер	11
2.2. Клінічна картина переломів ребер	12
2.3. Флотуючі переломи ребер (вікончасті переломи)	12
2.4. Діагностика переломів ребер	14
2.5. Лікування переломів ребер	15
2.5.1. Консервативне лікування переломів ребер	15
2.5.1.1. Блокада міжреберних нервів при переломах ребер	17
2.5.2. Хірургічне лікування переломів ребер	18
3. Переломи груднини	26
3.1. Клінічна картина перелому груднини	26
3.2. Діагностика переломів груднини	27
3.3. Лікування переломів груднини	28
4. Травматичний пневмоторакс. Класифікація	30
5. Закритий травматичний пневмоторакс	31
5.1. Клінічна симптоматика закритого травматичного пневмотораксу.	32
5.2. Діагностика закритого травматичного пневмотораксу	33
5.3. Лікування закритого травматичного пневмотораксу	41
5.3.1. Консервативне лікування	42
5.3.2. Трансторакальна аспірація голкою або катетеризація (мікродренування)	42
5.3.2.1. Методика мікродренування з катетеризацією обмеженого травматичного пневмотораксу за Сельдінгером	43
5.3.3. Дренування (торакастомія) плевральної порожнини	45
5.3.3.1. Методика дренування плевральної порожнини. Необхідне обладнання для дренування плевральної порожнини:	45

5.3.3.2. Пасивні та активні способи дренивання плевральної порожнини	47
5.3.3.3. Можливі ускладнення дренивання плевральної порожнини	51
5.3.4. Відеоасистована торакоскопія (ВАТС)	52
5.3.4.1. Типова методика проведення ВАТС	55
5.4. Реабілітація пацієнта при травматичному пневмотораксі	58
6. Відкритий травматичний пневмоторакс	59
6.1. Основні причини відкритого травматичного пневмотораксу	60
6.2. Патогенез відкритого травматичного пневмотораксу	60
6.3. Клінічна симптоматика відкритого пневмотораксу	60
6.4. Діагностика відкритого травматичного пневмотораксу	61
6.5. Алгоритм невідкладної допомоги при відкритому травматичному пневмотораксі на догоспітальному етапі	62
6.5.1. Методика накладання оклюзійної пов'язки при відкритому травматичному пневмотораксі	64
6.6. Лікування відкритого травматичного пневмотораксу	65
6.6.1. Особливості ранового каналу при відкритих вогнепальних ушкодженнях грудей	65
7. Напружений (клапанний) травматичний пневмоторакс	67
7.1. Головні фактори розвитку гострої дихальної і серцево-судинної недостатності	68
7.2. Клінічна симптоматика напруженого травматичного пневмотораксу ...	69
7.3. Алгоритм невідкладної допомоги при напруженому травматичному пневмотораксі на догоспітальному етапі	70
8. Травматичний гемоторакс	71
8.1. Основні причини гемотораксу	71
8.2. Патогенез травматичного гемотораксу	72
8.3. Класифікація травматичного гемотораксу за об'ємом крововтрати	73
8.4. Клінічна симптоматика травматичного гемотораксу	73
8.5. Діагностика травматичного гемотораксу	74
8.5.1. Пункція плевральної порожнини	79
8.5.2. Можливі ускладнення плевральної пункції	82
8.6. Лікування травматичного гемотораксу	83
8.6.1. Проба Рувілуа – Грегуара	83

8.6.2. Лікування малого гемотораксу	84
8.6.3. Лікування середнього гемотораксу	85
8.6.4. Лікування великого, субтотального і тотального гемотораксу	87
8.6.4.1. Показання до невідкладної торакотомії при великому, субтотальному і тотальному гемотораксі	87
8.6.4.2. Реінфузія крові (відмитих еритроцитів) при торакотомії за великого, субтотального і тотального гемотораксу	88
8.6.4.3. Основні засади лікування пацієнтів після невідкладної торакотомії при великому, субтотальному і тотальному гемотораксі	89
8.7. Згорнутий (залишковий) гемоторакс	90
8.7.1. Патогенез згорнутого гемотораксу	90
8.7.2. Клінічна симптоматика згорнутого гемотораксу	91
8.7.3. Діагностика згорнутого гемотораксу	91
8.7.4. Лікування згорнутого гемотораксу	94
8.8. Гемопневмоторакс	96
8.8.1. Причини гемопневмотораксу	97
8.8.2. Класифікація гемопневмотораксу	97
8.8.3. Клінічна симптоматика гемопневмотораксу	97
8.8.4. Діагностика гемопневмотораксу	98
8.8.5. Лікування гемопневмотораксу	101
9. Травма серця	102
9.1. Класифікація травми серця	102
9.2. Тупа травма серця	102
9.2.1. Струс серця (<i>Commotio cordis</i>)	104
9.2.2. Забій серця	105
9.2.2.1. Клінічна симптоматика забою серця	107
9.2.2.2. Діагностика забою серця	107
9.2.2.3. Лікування забою серця	110
9.3. Проникаючі поранення серця	111
9.3.1. Класифікація проникаючих поранень серця	111
9.3.2. Клінічна симптоматика проникаючих поранень серця	111
9.3.3. Тампонада серця	112
9.3.3.1. Клінічні ознаки тампонади серця	112
9.3.3.2. Діагностика тампонади серця	113
9.3.3.3. Невідкладна допомога при відкритих пораненнях серця	115
9.3.3.4. Пункція перикарда	116
9.3.3.5. Методика пункції перикарда	116
9.3.4. Лікування проникаючих поранень серця	119

9.3.4.1. Етапи торакотомії при пораненнях серця	119
10. Надання медичної допомоги при проникаючих пораненнях грудей . . .	124
11. Забій легені (травматичний пульмоніт)	127
11.1. Патогенез забою легень	127
11.2. Клінічна симптоматика забою легень	128
11.3. Діагностика забою легень	129
11.4. Ускладнення забою легень	132
11.5. Лікування забою легень	133
12. Травматичні ушкодження трахеї і бронхів	135
12.1. Травматичні розриви трахеї і бронхів	135
12.1.1. Класифікація розривів трахеї і бронхів	136
12.1.2. Клінічна симптоматика розривів трахеї і бронхів	137
12.1.3. Діагностика розривів трахеї і бронхів	138
12.1.4. Лікування розривів трахеї і бронхів	142
12.2. Післяінтубаційні ушкодження трахеї	148
12.3. Інтра- та післяопераційні ушкодження трахеї і бронхів	151
12.4. Термічні опіки трахеї і бронхів	151
13. Травматичні ушкодження стравоходу	154
13.1. Причини ушкоджень стравоходу	154
13.2. Клінічна симптоматика ушкоджень стравоходу	155
13.3. Діагностика ушкоджень стравоходу	156
13.4. Лікування ушкоджень стравоходу	159
13.5. Ятрогенні ушкодження стравоходу	163
13.6. Спонтанний розрив стравоходу (синдром Бурхаве)	165
13.7. Травматичні ушкодження стравоходу	172
14. Травма діафрагми	173
14.1. Етіологія і патогенез розриву діафрагми	173
14.2. Клінічна симптоматика розриву діафрагми	175
14.3. Діагностика розриву діафрагми	176
14.4. Лікування розриву діафрагми	183
Література	188

Навчальне видання

Сніжко Сергій Степанович
Шевчук Ігор Михайлович

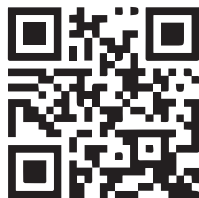
Торакальна травма

Навчальний посібник

Редактор *В. О. Парфенюк*
Коректор *Л. Я. Шутова*
Комп'ютерна верстка: *О. С. Парфенюк*

Підписано до друку 09.02.2026. Формат 70×100/16. Папір крейдяний, 90 г/м².
Гарнітура *IBM Plex Sans*. Друк цифровий. Ум. друк. арк. 16,20. Зам. № 2602.

ПП «Нова Книга» 21029,
м. Вінниця, вул. М. Ващука, 20.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2646 від 11.10.2006 р.
Тел.: (067) 656–26–50
E-mail: *novaknyha@gmail.com*

Паперові книги:
www.nk.in.ua

Електронні книги:
www.vilibri.com.ua